केन्द्रीय-विद्यालय–संघटनम् ,तिनसुकिया - संभागः

सत्रान्त परीक्षा – 2018 – 19

विषयः – संस्कृतम्

कक्षा – अष्टमी

समयः – सार्धहोराद्वयम् **पूर्णाकाः – 80**

छात्राणां कृते

छात्रस्य नाम ---

कक्षा --------------------------------- **वर्गः** ---------------------------**अनुक्रमाङ्कः (अङ्केषु)** ----------------------

अनुक्रमाङ्कः (शब्देषु) ------------------**दिनाङ्कः** ------------------ **दिवसः** --

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम् ---**परीक्षकस्य हस्ताक्षरम्** ----------------------

परीक्षकस्य कृते

क	ख	ग	घ	योगः
10	15	25	30	80

निर्देशा :--

(1).-अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति –

खण्डः – क - अपठित – अवबोधनम् - 10 अङ्काः

खण्डः – ख – रचनात्मकं – लेखनम् - 15 अङ्काः

खण्डः – ग – अनुप्रयुक्त – व्याकरणम् - 25 अङ्काः

खण्डः – घ – पठित- अवबोधनम् - 30 अङ्काः

(2) उत्तराणि अस्यामेव पुस्तिकायां निर्दिष्टस्थाने लेखितव्यानि |

(3) अन्यत्र कुत्रापि लिखितेभ्यः अङ्काः न प्रदास्यन्ते |

(4) समस्ताः प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति |

खण्डः – क

(अपठित – अवबोधनम् -10 अङ्काः)

1 – अधोलिखितम् अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत - 10

व्याघ्र: अस्माकं राष्ट्र-पशु:| अतीव मनोहरः अयम्| अस्य शरीरे पीत-कृष्ण वर्णाः पङ्क्तयः नितरां शोभन्ते| कदाचित् अयं सघनेषु वनेषु निर्भयं विहरति स्म| हन्त! साम्प्रतम् व्याघ्राणां संख्या अत्यल्पा जाता| व्याघ्र-जातिं सर्वनाशात् रक्षितुं वन-

पर्यावरण-मन्त्रालयःअनेकान् उपायान् करोति, परं सर्वे प्रयत्नाः निष्फलाः भवन्ति| कारणं किम्? केषाञ्चित् धूर्तानां लोभः अथ वा वनानां छेदनम्| अस्माकं वन-संपतिः रक्षितव्या, देशस्य राष्ट्रपशुः चापि रक्षणीयः|
“प्रयोजना-व्याघ्रः”(project Tiger) सफलः भवेत्| अन्यथा भविष्यत्-काले वयं पुस्तकेषु अस्य चित्रमेव द्रक्ष्यामः|

एक पदेन उत्तरत –

क. अस्माकं राष्ट्रपशुः कः ?
उत्तरम्...

ख. केषां संख्या अत्यल्पा जाता?
उत्तरम्..

ग. अस्माकं का रक्षितव्या?
उत्तरम्...

पूर्ण वाक्येन उत्तरत –

क. व्याघ्रः कुत्र निर्भयं विहरति स्म ?
उत्तरम्...
....

ख. वन-पर्यावरण-मन्त्रालयः किमर्थम् उपायं करोति?
उत्तरम्...
....

भाषिककार्यम् -

(क) ‘देशस्य‘ पदे विभक्तिः का?
अ. प्रथमा ब. षष्ठी स. चतुर्थी द. सप्तमी ( )

(ख) “सफलाः” पदस्य विलोमपदं किम्?
अ. निष्फलाः ब.पूर्णसफलाः स. फलाः द. सफलतमाः ( )

(ग) ‘रक्षितुम्’ अत्र कः प्रत्ययः?
अ. क्त्वा ब. तुमुन् स. ल्यप् द. क्तवतु ( )

(खण्ड – ख – रचात्मकलेखनम्)

प्रश्न 2. चित्रं दृष्ट्वा उचितपदैः वाक्यपूर्तिं कुरुत- **5**

अस्त्राणां	**भवति**	**अस्त्राणि**	**प्रयोगः**	**उपग्रहाणाम्**

1. अस्मिन् चित्रे ....दृश्यन्ते|
2. एतेषाम् अस्त्राणां............................ युद्धे भवति|
3. भारतः एतादृशानां ....प्रयोगेण विकसितदेशः मन्यते|
4. अत्र परमाणुशक्तिप्रयोगः.............................. |
5.................................... सहायतया बहूनि कार्याणि भवन्ति|

प्रश्न 3. अधोलिखितानि पदानि प्रयुज्य वाक्यानि रचयत – 10

(क) विद्या -...
(ख) तपः -...
(ग) नित्यम् -...
(घ) परितोषः -...
(ङ) समाचरेत् -...

(खण्ड – ग – अनुप्रयुक्तव्याकरणम्)

प्रश्न 4. मन्जूषात: चित्वा उचिताव्ययपदेन वाक्यपूर्तिं कुरुत- 5

तावत्	**अपि**	**एव**	**यथा**	**नित्यम्**

(क) तयोः ....प्रियं कुर्यात्|
(ख) वर्षशतैः ....निष्कृतिः न कर्तुं शक्या|
(ग) तेषु .... त्रिषु तुष्टेषु तपः समाप्यते|
(घ) ....राजा तथा प्रजा|
(ङ) यावत् सफलः न भवति ....परिश्रमं कुरु|

प्रश्न 5. अधोलिखितपदेषु यथापेक्षितं संधि/विच्छेदं कुरुत— 5

(क) विनयोपेता	=	विनय	+	....
(ख) कुसुमादपि	=	....	+	अपि
(ग) चिनोम्युभयम्	=	चिनोमि	+	....
(घ) नृत्यैर्मुग्धम्	=	....	+	मुग्धम्
(ङ) प्रकृतिरस्ति	=	प्रकृतिः	+	....

प्रश्न 6. " मति " शब्दस्य रूपाणि पूरयत- 5

	एकवचनम्	**द्विवचनम्**	**बहुवचनम्**
प्रथमा	मतिः	मती	मतयः
द्वितीया	मतिम्	....	मतीः
तृतीया	मत्या	मतिभ्याम्	....
चतुर्थी	मत्यैः	मतिभ्याम्	मतिभ्यः
पञ्चमी	मत्याः, मतेः	....	....
षष्ठी	....	मत्योः	मतीनाम्
सप्तमी	मत्याम्	मत्योः	मतिषु
संबोधनम्	हे मते!	हे मती!	हे मतय:!

प्रश्न 7. अधोलिखितपदेषु प्रकृति-प्रत्ययविभागं कुरुत– **5**

पदानि		**प्रकृति**		**प्रत्यय**
यथा- गन्तुम्	=	गम्	+	तुमुन्
(क) ज्ञातुम्	=......................		+	
(ख) ग्रहीतुम्	=......................		+	
(ग) पातुम्	=......................		+	
(घ) श्रोतुम्	=......................		+	
(ङ) भ्रमितुम्	=......................		+	

प्रश्न 8. विशेषण-विशेष्य पदानि योजयत– **5**

क	**ख**	
(क) सुकुमारा	जगत्	....
(ख) सहजा	संसारे	....
(ग) विश्वस्मिन्	भारतजनता	....
(घ) समम्	प्रकृति	....
(ङ) समस्ते	जगति	....

(खण्ड - घ – पठितावबोधनम्)

प्रश्न 9. अधोलिखितम् अनुच्छेदम् पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत – **5**

जनवरी मासस्य तृतीये दिवसे 1831 तमे ख्रिस्ताब्दे महाराष्ट्रस्य नायगाँव-नाम्नि स्थाने सावित्री अजायत। तस्याः माता लक्ष्मीबाई पिता च खन्डोजि इति अभिहितौ| नववर्षदेशीया सा ज्योतिबा फुले महोदयेन परिणीता| सोSपि तदानीं त्रयोदशवर्षकल्पः एव आसीत्| यतोहि सः स्त्रीशिक्षायाः प्रबलः समर्थकः आसीत्अतः सावित्र्याः मनसि स्थिता अध्ययनाभिलाषा उत्सं प्राप्तवती| इतः परं सा साग्रहम् आङ्ग्लभाषाया अपि अध्ययनं कृतवती|1848 तमे ख्रिस्ताब्दे पुणे नगरे सावित्री ज्योतिबामहोदयेन सह कन्यानां कृते प्रदेशस्य प्रथमं विद्यालयम् आरभत|

एकपदेन उत्तरत –

(क) सावित्री केन सह परिणीता?

उत्तरम्...

(ख) तस्याः मातापितरौ कौ आसीत् ?

उत्तरम्...

पूर्णवाक्येन उत्तरत –

(क) सावित्री प्रदेशस्य प्रथमं विद्यालयं कदा आरभत?

उत्तरम्...

....

भाषिक कार्यम्

(क) ‘महोदयेन’ इति शब्दे का विभक्ति ?

(क) प्रथमा (ख) तृतीया (ग) पञ्चमी (घ) सप्तमी ( )

प्रश्न 10. अधोलिखितम् संवादं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत – **5**

अध्यापिका- अष्टद्वयं मत्रयं चैव न-त्रि-युक्तं तथा द्वयम्|
सप्तराज्यसमूहोऽयं भगिनीसप्तकं मतम्||
इत्थं भगिनीसप्तके इमानि राज्यानि सन्ति-अरुणाचलप्रदेशः, असमः, मणिपुरम्, मिजोरमः, मेघालयः, नगालैंडः, त्रिपुरा चेति| यद्यपि क्षेत्रपरिमाणैः इमानि लघूनि वर्तन्ते तथापि गुणगौरवदृष्ट्या बृहत्तराणि प्रतीयन्ते|

सर्वे- कथम्? कथम्?

अध्यापिका- इमाः सप्तभगिन्यः स्वीये प्राचीनेतिहासे प्रायः स्वाधीनाः एव दृष्टाः| न केनापि शासकेन इमाः स्वायत्तीकृताः|

स्वरा- अन्यत् किमपि वैशिष्ट्यमस्ति एतेषाम्?

अध्यापिका- नूनम् अस्ति एव| पर्वत-वृक्ष-पुष्प-प्रभृतिभिः प्राकृतिकसंपद्भिः सुसमृद्धानि सन्ति इमानि राज्यानि| भारतवृक्षे च पुष्प-स्तबकसदृशानि विराजन्ते एतानि|

एकपदेन उत्तरत –

(क) ‘ अद्वयं ’ अत्र द्वे राज्ये के स्तः ?

उत्तरम्...

(ख) प्राचीनेतिहासे के स्वाधीनाः एव दृष्टाः ?

उत्तरम्...

पूर्णवाक्येन उत्तरत –

(क) भगिनीसप्तके कानि राज्यानि सन्ति?

उत्तरम्...

....

भाषिक कार्यम् -

(क) ‘भारतवृक्षे’ इतिपदे का विभक्तिः ?

(क) प्रथमा (ख) तृतीया (ग) पञ्चमी (घ) सप्तमी ( )

प्रश्न 11. अधोलिखितम् श्लोकं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत – **5**

अभिवादनशीलस्य नित्यं वृद्धोपसेविनः |
चत्वारि तस्य वर्धन्ते आयुर्विद्या यशो बलम् ||
सर्वं परवशं दुःखं सर्वमात्मवशं सुखम् |
एतत्विद्यात्समासेन लक्षणं सुखदुःखयोः ||

एकपदेन उत्तरत –

(क) कस्य चत्वारि वर्धन्ते ?

उत्तरम्...

(ख) दुःखं किम् ?

उत्तरम्...

पूर्णवाक्येन उत्तरत –

(क) सुखदुःखयोः लक्षणं किम्?

उत्तरम्...

....

भाषिक कार्यम्-

(क)'समासेन' इतिपदे का विभक्तिः ?

(क) प्रथमा (ख) तृतीया (ग) पञ्चमी (घ) सप्तमी ( )

प्रश्न 12. समानार्थकपदानि मेलयत- **5**

क	ख	
1. जगति	नदी	....
2. कुलिशात्	संसारे	....
3. प्रकृति	नेत्रेण	....
4. चक्षुषा	स्वभावः	....
5. तटिनी	वज्रात्	....

प्रश्न 13. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत- **5**

(क) सुरक्षाप्रबन्धनस्य दायित्वं गजधराः निभालयन्ति स्म|
उत्तरम्...

(ख) तेषां स्वामिनः असमर्थाः सन्ति|
उत्तरम्...

(ग) कार्यसमाप्तौ वेतनानि अतिरिच्य सम्मानमपि प्राप्नुवन्ति|
उत्तरम्...

(घ) गजधरः सुन्दरः शब्दः अस्ति|
उत्तरम्...

(ङ) तडागाः संसारसागराः कथ्यन्ते|
उत्तरम्...

प्रश्न 14. अधोलिखितानां पदानां विपरीतार्थकपदानि लिखत– **5**

1. उपरि =....................................
2. आदानम् =....................................
3. परकीयम् =....................................
4. आरोहः =....................................
5. विषमता =...................................

॥इतिश्री ॥